

*Сумець О.М., д.е.н., завідувач кафедри економіки та права,
Харківський гуманітарний університет
«Народна українська академія»;
Корон А.В., аспірант кафедри економіки та права,
Харківський гуманітарний університет
«Народна українська академія»*

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ПІДПРИЄМСТВ ХІМІЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

FACTORS OF INFLUENCE ON ECONOMIC SECURITY OF CHEMICAL INDUSTRY ENTERPRISES

Анотація. У статті приділено увагу опису понять «безпека» і «економічна безпека підприємства». Виконана систематизація факторів впливу на економічну безпеку підприємств хімічної промисловості. Визначені першочергові заходи щодо забезпечення належного стану економічної безпеки. Вказані рівні збору інформації про фактори впливу на економічну безпеку підприємств.

Ключові слова: безпека, економічна безпека, підприємство, хімічна промисловість, фактори.

Abstract. The article focuses on the description of the concepts of «safety» and «economic security of the enterprise». The systematization of factors influencing the economic safety of chemical industry enterprises is carried out. Priority measures to ensure the proper state of economic security have been identified. The specified levels of information gathering on the factors affecting the economic security of enterprises.

Keywords: security, economic security, enterprise, chemical industry, factors.

Постановка проблеми. Хімічна промисловість являє собою комплекс промислових галузей і характеризує економіку країни як динамічну і високорозвинену. Хімічна промисловість – це сама наукомістка індустріальна галузь [15].

Нині хімічна галузь відіграє ключову роль в прискоренні науково-технічного прогресу, що позитивно впливає на розвиток економіки України [16]. Продукти хімічної промисловості використовуються численною кількістю підприємств лісохімічної, хіміко-фармацевтичної, мікробіологічної, парфумерної промисловості та власне хімічної й нафтохімічної промисловості [16].

Підприємствами хімічної промисловості виробляється більше ніж 120 тис. найменувань продукції. Це свідчить про високу значущість промисловості для суспільного виробництва і для населення країни. Разом із цим перед керівниками галузевих підприємств постає проблема забезпечення економічної безпеки їхнього функціонування. Це насамперед зумовлено занадто високим рівнем конкуренції на ринку і потребою у пошуку шляхів збереження конкурентного потенціалу галузевих

підприємств, який зокрема істотно залежить від рівня їхньої економічної безпеки. Своєю чергою, на останню мають суттєвий вплив фактори зовнішнього і внутрішнього походження, які схильні провокувати для підприємств небезпечні ситуації на макро-, мезо- і мікрорівнях. Тому дослідження факторів впливу на економічну безпеку підприємств хімічної промисловості й розробка заходів щодо належного її забезпечення на цей момент часу все ще залишаються досить актуальними питаннями для дослідників і практиків.

Формулювання цілей статті. У статті ставиться за мету визначення факторів впливу на економічну безпеку підприємств хімічної галузі та формування першочергових заходів щодо забезпечення належного стану останньої.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання за останні роки набула особливої актуальності. Про це свідчить чисельна кількість публікацій як вітчизняних, так і закордонних вчених. На шпальтах наукових видань розглядається широкий спектр питань, присвячених аналізу категорії «економічна безпека», концепції економічної безпеки, оцінці рівня економічної безпеки, формуванню системи й служби економічної безпеки підприємств, фірм і компаній і т. ін. [1-12 й ін.]. Варто також вказати, що науковці в своїх дослідженнях не оминають і вивчення факторів впливу на економічну безпеку суб'єктів господарювання. Проте в цьому аспекті залишається ще багато недосліджених моментів, а саме взаємозв'язку і взаємозалежності факторів, етимології їхнього походження, рівня дії на той чи інший складник економічної безпеки й т. ін. [13]. Все це спонукає дослідників повертатись до аналізу й оцінки факторів впливу на стан економічної безпеки підприємств, фірм і компаній.

Виклад основного матеріалу. У сучасній літературі категорії «безпека» і «економічна безпека» розглядаються з річних точок зору, бо дослідники намагаються пристосувати їх до вирішення тієї проблеми, якою вони займаються. Проте при дослідженні вказаних категорій все ж необхідно керуватись Державним стандартом України ДСТУ 2293-99, у якому термін «безпека» трактується як стан захищеності особи та суспільства від ризику зазнати шкоди. А всі трактування категорій «безпека» і «економічна безпека», що існують на цей час, слід вважати похідними від цього «нормативного» визначення. Ґрунтовне ж дослідження визначень, що наведені в публікаціях, головної мети й складників економічної безпеки дозволяє стверджувати, що остання суттєво залежить від факторів впливу, що породжує середовище функціонування будь-якого підприємства.

Традиційно середовище підприємства поділяють на макросередовище (тобто такі фактори, які не залежать безпосередньо від самого підприємства) та мікросередовище (тобто фактори, які можуть бути «врегульовані» підприємством). Дослідження системних моделей функціонування підприємств різної галузевої належності [2; 14] та специфічних можливостей діяльності підприємств хімічної промисловості надають можливість фактори макросередовища, які мають вплив на рівень їхньої економічної безпеки, поділити на такі групи:

- соціальні: демографічна ситуація, вікова і статева структура населення, рівень

добробуту населення, роль профспілок у відносинах роботодавців і працівників, культурний уклад суспільства, що визначають розмір, структуру потреб і платоспроможний попит на продукцію підприємств, трудові ресурси, тобто кадрове забезпечення галузі;

- економічні: економічний розвиток країни, рівень інфляції, рівень безробіття, податкова система, державний бюджет країни, процентні ставки по кредитах і депозитах, розмір заробітної плати, валютний курс, кон'юнктура ринку, наявність іноземних інвестицій та ін.;

- інноваційні: модернізація обладнання, інноваційні розробки, нові ринки збуту, сучасні методи реклами і просування товару і т. ін.;

- природно-кліматичні: наявність і ступінь розробленості сировинної бази, водно-ресурсний потенціал країни, транспортна мережа, стан розвитку паливно-енергетичного комплексу, екологічна ситуація в регіоні, поклади тих чи інших корисних копалин, глобальна зміна клімату і т. ін.;

- політичні: наявність певних політичних сил, відносини між країнами близького і далекого зарубіжжя;

- технологічні: осучасненність технології виробництва і транспортабельність окремих видів продукції, сировини, напівфабрикатів.

Крім того, при розробці заходів щодо підтримання належного рівня економічної безпеки на підприємствах хімічної промисловості варто враховувати й складність технології виробництва переважної більшості продукції, суттєвий вплив діяльності підприємств на природу та можливі негативні наслідки, можливості

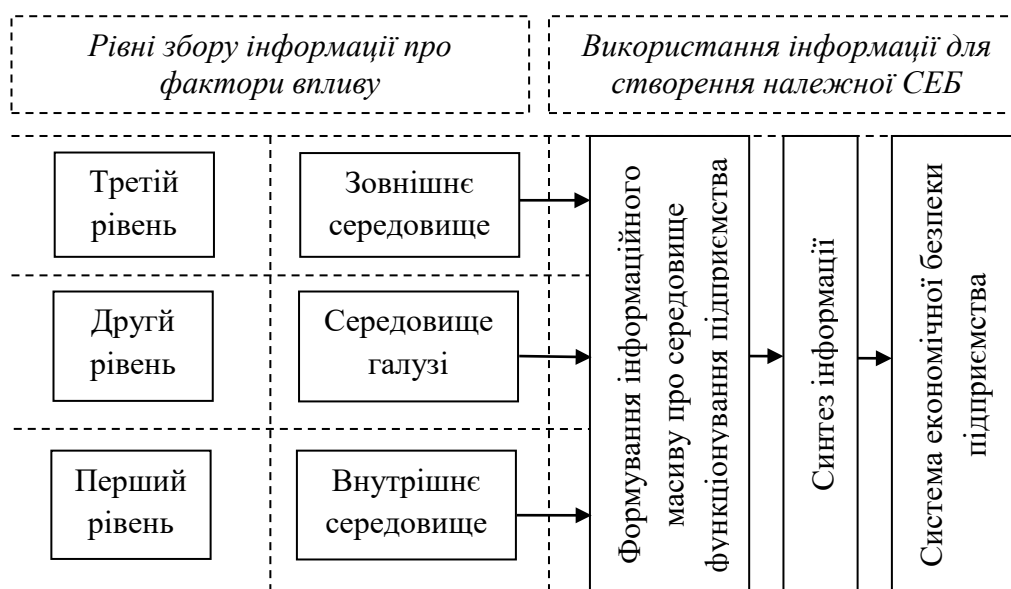

Рис. 1. Рівні збору інформації для управління економічною безпекою підприємства

знищення чи утилізації відходів, чинні вимоги на екологічність продукції, що експортується, складність ланцюга постачання продукції споживачам, наявність чисельної кількості стейкхолдерів, ріст конкуренції та цін на сировину і матеріали.

І, насамкінець, слід констатувати, що стан економічної безпеки підприємств

хімічної галузі ускладнюється ще й суперечливими наслідками процесу глобалізації в світовому господарстві, що істотно погіршує умови економічної діяльності, призводить до посилення боротьби за ресурси та ринки збуту, знижує можливості нарощування прибутку.

З огляду на вищенаведене, незаперечним є факт присутності чисельної кількості факторів впливу на економічну безпеку підприємств хімічної промисловості. Проте дуже складно скласти вичерпний їхній перелік, а тим паче формалізувати модель їхньої дії на економічну безпеку галузевих підприємств. Звідси витікає одне із головних завдань для дослідників, яке складається у визначенні найбільш впливових на економічну безпеку факторів, їх взаємозв'язку та взаємозалежності. Невирішеність вказаного завдання на цей момент часу не дозволяє фахівцям організувати належну систему економічної безпеки на підприємствах, а значить і забезпечити високу ефективність їхнього функціонування.

Результати дослідження діяльності підприємств хімічної промисловості та наявність чисельної кількості факторів впливу надають можливість виділити і вказати на першочергові заходи щодо забезпечення належного стану їхньої економічної безпеки. Це насамперед:

- запровадження системи моніторингу факторів впливу на економічну безпеку підприємств та діагностику зовнішніх і внутрішніх загроз;
- забезпечення транспарентності інформації за трьома рівнями її збору (рис. 1);
- вибір системи критеріїв і параметрів оцінки стану економіки країни для встановлення і коригування рівня економічної безпеки підприємств;
- розробка механізму забезпечення належного рівня економічної безпеки підприємств і захисту їх життєво важливих інтересів на основі правових, економічних та адміністративних заходів впливу;
- створення служби економічної безпеки на підприємствах з належним їх технічним й інформаційним оснащенням та укомплектуванням фахівцями відповідного рівня.

Висновок. Підбиваючи підсумок вищевказаному, варто зазначити що, економічна безпека є неодмінною характеристикою економічної системи, яка призначена підтримувати повноцінні умови життєдіяльності й сталий розвиток будь-якого підприємства. Перед вітчизняними підприємствами хімічної промисловості нині гостро стоїть питання про захист своїх економічних інтересів. У цьому сенсі виявлення факторів впливу на стан економічної безпеки, їх аналіз і оцінка є першочерговим завданням менеджменту підприємств хімічної промисловості.

Список використаних джерел

1. Алькема В.Г. Економічна безпека підприємства та її концепція / В.Г. Алькема, О.М. Сумець // Вчені записки Університету економіки та права «КРОК». – 2008. – Вип. 17. – С. 185-193.
2. Алькема В.Г. Система економічної безпеки логістичних утворень : [монографія] / В.Г. Алькема. – К. : Ун-т економіки та права «КРОК», 2011. – 378 с.

3. Буковцова Н.А. Инновационные стратегии и реализация поддержки малого/среднего предпринимательства, некоторые «проблемные поля» и «области рисков» (на региональном опыте) / Н.А. Буковцова // Проблемы современной науки и образования. – 2013. – №3. – С. 80-82.
4. Волкова М.Н. Функциональные направления службы безопасности предприятия / М.Н. Волкова, Д.С. Иванников // Социально-экономические науки и гуманитарные исследования. – 2015. – №4. – С. 144-147.
5. Васильев В.Л. Экономическая безопасность инновационного предприятия: институциональный подход / В.Л. Васильев, Є.М. Туктарова // Инновации. – 2014. – №7 (189). – С. 111-116.
6. Курчина Ю.Н. Предпринимательская деятельность как актуальный (и проблемный) сектор региональной экономики / Ю.Н. Курчина // Проблемы современной науки и образования. – 2013. – №3. – С. 78-80.
7. Люта О.В. Економічна безпека підприємства в системі національної безпеки / О.В. Люта, Н.Г. Пігуль // Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки : [колективна монографія у 2-х т.]. – Дніпропетровськ : ФОП «Дробязко С.І.», 2014. – Т. 2. – С. 130-138.
8. Манохина Н.М. Экономическая безопасность в современных условиях / Н.В. Манохина, М.В. Попов, Н.П. Колядин, И.Э. Жадан // Экономическая безопасность. – 2014. – №3. – С. 96.
9. Орлик О.В. Економічна безпека підприємства: властивості, стратегія та методи визначення / О.В. Орлик // Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки : [колективна монографія у 2-х т.]. – Дніпропетровськ : ФОП «Дробязко С.І.», 2014. – Т. 2. – С. 176-183.
10. Поскрипко Ю.А. Забезпечення економічної безпеки підприємств / Ю.А. Орлик // Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки : [колективна монографія у 2-х т.]. – Дніпропетровськ : ФОП «Дробязко С.І.», 2014. – Т. 2. – С. 206-220.
11. Степанова О.В. Удосконалення системи економічної безпеки підприємства / О.В. Степанова // Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки : [колективна монографія у 2-х т.]. – Дніпропетровськ : ФОП «Дробязко С.І.», 2014. – Т. 2. – С. 236-247.
12. Сумець О.М. Стратегії сучасного підприємства та його економічна безпека / О.М. Сумець, М.Б. Тумар. – К. : Хай-Тек прес, 2008. – 400 с.
13. Сумець О.М. Систематика зовнішніх загроз економічній безпеці суб'єктів господарювання в умовах глобалізації світової економіки / О.М. Сумець // Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки : [колективна монографія у 2-х т.]. – Дніпропетровськ : ФОП «Дробязко С.І.», 2014. – Т. 2. – С. 265-272.
14. Сумець О.М. Системна модель середовища функціонування підприємств олійно-жирової галузі як основа організації їхньої логістичної діяльності / О.М. Сумець // Науковий журнал «Економічний форум». – 2015. – №1. – С. 171-178.

15. Хімічна промисловість: склад, значення, особливості розміщення [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://moyaosvita.com.ua/geografiya/ximichna-promislovist-sklad-znachennya-osoblivosti-rozmishhennya/>.

16. Хімічна промисловість. Значення, місце і роль галузі. Сировинна база [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : http://pidruchniki.com/19650323/geografiya/himichna_promislovist.

*Яблочников С.Л., д.пед.н., професор,
професор кафедри економіки та менеджменту,
Вінницький інститут Університету «Україна»;*

*Євась Т.В., старший викладач
кафедри економіки та менеджменту,
Вінницький інститут Університету «Україна»;*

*Свідерська У.Ю., магістрант 2-го року підготовки,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Вінницький інститут Університету «Україна»*

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ НИМИ

FORMATION OF FINANCIAL RESOURCES OF THE ENTERPRISE AND MANAGEMENT OF THESE ENTERPRISES

Анотація. У роботі розглянуто сутність фінансових ресурсів підприємства. Висвітлено властивості та види фінансових ресурсів. Визначено джерела формування фінансових ресурсів підприємства. Досліджено основні концепції та підходи до управління фінансовими ресурсами підприємства.

Ключові слова: фінанси, ресурси, фінансові ресурси, джерела формування фінансових ресурсів, управління фінансовими ресурсами.

Abstract. In the article the essence of financial resources of the enterprise is considered. The properties and types of financial resources are highlighted. The sources of formation of financial resources of the enterprise are determined. The basic concepts and approaches to management of financial resources of the enterprise are investigated.

Keywords: finances, resources, financial resources, sources of financial resources formation, management of financial resources.

Постановка проблеми. Економічні процеси розвитку України в сучасних умовах зумовлюють необхідність підвищення рівня ефективності функціонування суб'єктів підприємницької діяльності. При цьому успішність діяльності підприємств на пряму залежить від процесів формування, управління та ефективного використання